

Omvärldsanalys – en viktig del i utmaningsdriven innovation

Bakgrund och syfte

En konkurrenskraftig ansökan till programmet Utmaningsdriven innovation ska visa att projektet har ”kontroll” på faktorer som påverkar innovationsprocesser rörande det aktuella projektet.

Syftet med detta dokument är att bidra till hög kvalitet gällande ansökningar till Utmaningsdriven innovation (UDI) genom att lyfta området ”omvärldsanalys” som en viktig ingrediens i allt innovationsarbete. Förhoppningen är att detta dokument ska hjälpa er i arbetet att framställa skarpa redogörelser av omvärldsläget och bidra till högre projektkvalité, tydligare effektlogik samt mer väl designade och målinriktade ansatser för nyttiggörande.

Erfarenheterna hittills, från såväl interna som externa bedömare inom UDI, är att omvärldsanalyserna som presenteras i ansökningarna inte är av den kvalitet som är önskvärt. Några synpunkter som lyfts fram från bedömare är:

- Kartläggningar av pågående initiativ via databaser och publicerade forskningsartiklar är bra men inte tillräckligt för ett projekt inom UDI. Dessa artiklar har ofta ett tidsglapp mellan genomförd forskning och publicering samt att UDI-projekt ämnesmässigt ofta skär över traditionella vetenskapliga discipliner.
- Enklare kartläggningar bör kompletteras med t.ex. metoder som kan ge en grundlig förståelse för användarens behov såväl som globala och nationella marknader och trender.
- Redan inför Steg 1 (Initieringsprojekt) bör en väl genomtänkt övergripande omvärldsanalys i förhållande till såväl den valda utmaningen som till den föreslagna projektiden vara genomförd. Inför Steg 2 (Samverkansprojekt) och Steg 3 (Följdinvestering) kan sedan omvärldsanalysen successivt fördjupas och uppdateras. Det innebär således att sökande redan i Steg 1 i ansökan bör visa att projektet har omvärldsläget klart för sig.
- Idag består oftast omvärldsanalysen i UDI mer av en presentation av projektiden och inte en beskrivning om vad som faktiskt pågår i omvärlden. Sökanden lyckas tyvärr inte förmedla att man på ett

strukturerat sätt, gemensamt i projektkonstellationen, har genomfört en grundlig omvärldsanalys.

- Flera bedömare har genom åren fått uppfattningen att många UDI-sökande saknar verktyg för att bedöma omvärlden. Projektkonstellationen har en förmåga att bedöma sin egen verksamhet men sökande misslyckas beskriva kringverksamheter och samhällsförändringar i stort som kan påverka projektet. Helst ska omvärldsanalysen inkludera brister och hinder för att lyckas och redogöra för händelser och risker som kan ske under projektets gång och utanför projektets omedelbara närhet, som kan påverka.
- Ensamt arbete och tidsbrist tycks vara två betydelsefulla faktorer som bidrar till att få omvärldsanalyser uppfattas genomarbetade. Vanligt förfarande är att bara en person skriver ansökan, varpå den breda förankringen i omvärldsanalysen saknas, t.ex. att det bara beskrivs utifrån ett akademiskt perspektiv.

Innehåll omvärldsanalys

I program som Utmaningsdriven innovation, där fokus ligger på såväl samhällsnytta som affärsnytta är omvärldsanalyser viktiga för att kunna presentera och förstå den långsiktiga nyttan och värdet av projektresultaten. Syftet med en omvärldsanalys är att redan i ett tidigt skede minska osäkerheterna i projektet och tydliggöra idéns värde relativt andra pågående initiativ. Därmed öka förutsättningarna för ett lyckat projektresultat och på så sätt säkerställa en långsiktig konkurrenskraft.

En omvärldsanalys som görs på ett genomtänkt sätt kommer redan i ett tidigt skede lyfta fram idéns unicitet och styrka, relaterat till andra pågående initiativ. Vidare kan en omvärldsanalys göra resonemang mer trovärdiga tack vare presenterade risker, hinder eller andra viktiga komponenter som behöver hanteras för att förverkliga idén. De specifika möjligheter som finns för den aktuella konstellationen att ta sig an uppgiften och förverkliga idén, kan lyftas fram med hjälp av omvärldsanalysen och tydliggöra faktorer som utgör grund för den strategi som projektet väljer.

En väl genomförd omvärldsanalys identifierar möjligheter och hinder kopplat till nyttiggörandet och är viktig för att kunna presentera en objektiv effektlogik och kunna kartlägga vilka resurser som behövs för projektets slutförande. Nedan listar vi några generella tips att tänka på vid en omvärldsanalys inför en ansökan till programmet Utmaningsdriven innovation.

Verktyg

Scenarios, workshops och fokusgrupper är en möjlighet att få många personer att dela med sig av sina kunskaper och erfarenheter för att kunna identifiera det oväntade. Oförutsedda händelser och kommande trender är svåra att förutspå men viktiga för att bilda en uppfattning om projektets förutsättningar i samhället. Kan man förutspå dagen för projektets framtida genomslagskraft på marknaden genom en generell uppfattning om kan det ge goda förutsättningar för projektets utveckling.

Modellerna PEST och Kairos future's modell TAIDA är två omfattande omvärldsanalysmodeller som kan användas för inspiration.

Extern hjälp från t.ex. en innovationscoach, trendspanare etc. kan vara ett alternativ om man är ovan vid omvärldsanalyser.

Spaning

Kontinuerlig uppföljning av vad som händer inom politik, EU, akademien och näringsliv samt övriga världen som kan tänkas beröra projektet är grundläggande för att förstå trender och värderingar i samhället idag och över tid. Översätt insikter till identifierade möjligheter och eventuella hinder kopplat till projektets nyttiggörande. Begränsningar och barriärer som kan stoppa projektets utveckling och marknadsintroducering bör kartläggas och granskas om de måste brytas.

Värden av projektet ska vara tydliga och bedömarna ska kunna följa de långsiktiga betydenheterna med projektet, dvs. på vad sätt kompletterar eller skiljer sig projektförslaget från andra initiativ i Sverige och globalt. Det som är innovativt idag är inte nödvändigtvis innovativt om fem år. Således bör projektet efter varje steg sammanställa och konkretisera all insamlad information och inför varje nytt steg regelbundet följa upp, revidera och uppdatera omvärldsanalysen.

Omvärldsnytta och dess randvillkor är viktig att förutse. Lista antaganden, sannolika framtidsscenarier och förstå för vilka man ska skapa värde och hur man når dem. Kanske finns det helt andra branscher utanför konsortiet som kan dra nytta av projektresultatet.

Konkurrerens och utveckling inom kompletterande områden som kan ha stor påverkan på projektet är viktigt att identifiera, i stort men också på företagsnivå för att se vad för påverkan sammanslagningen av företag/allianser kan få för korta och långsiktiga konsekvenser.

Nyttiggörande

Intressenter som användare, kravställare, kunder och marknad är centrala i projekt inom programmet. Var noga med att få en gedigen kännedom och förstå användaren och målgruppen för att hitta rätt strategi för hur projektets resultat

och slutsatser ska spridas samt hur man ska uppnå de spridningseffekter som önskas.

Visualisera gärna resultatet från omvärldsanalysen med bilder. Använd lämpligen data från databaser, artiklar, SCB etc. för att konkretisera och beskriva exempelvis den hållbara nyttan i siffror med projektet. Beskriv potentialen i större och mindre skala för att öka förståelsen för projektets möjligheter.

Internationella marknader och lokala trender bör noggrant ses över och de globala affärsmöjligheterna och marknadssegmentet kartläggas. Redogör för vilken aktör som kan marknaden bäst nationellt och internationellt. Engagera parter som har kontakt med internationella aktörer och presentera utfallet på ett tydligt sätt.

Avslutande kommentar

Detta dokument är långt ifrån heltäckande utan förhoppningen är att det ska ge er inspiration att arbeta mer systematiskt och proaktivt med omvärldsanalys samt ge er en bättre förståelse för hur bedömarna ser på denna del. Omvärldsanalys är förvisso en viktig del inför och i ansökan men detta är bara första steget och arbetet bör ske kontinuerligt även under genomförande. Om ni har synpunkter på och tillägg till dokumentet får ni gärna ge återkoppling till någon av handläggarna i programmet.